

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Aurea Rosa id e[st] pre||clarissima expositio sup[er]
eua[n]gelia to||tius anni**

Mazzolini, Silvestro

Hagenaw, M.dxvi.

VD16 M 1751

Capitulum tertiu[m] q[uod] omnes sensus scripture ad q[ua]ttuor
r[e]ducuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70365)

Tractatus

I

pr deo. Quia autem aliquid per similitudines fictas significant: quod solum ad significandum sunt facte: talis significatio pertinet solum ad sensum litteralem: quod solum in scientiis humanis invenitur. Unde dicit beatus Gregorius super moysi. Sacra scriptura omnes scientias atque doctrinas ipso locutionis sue more transcedit: quia vno eodemque sermone dum narrat gestum perdit mysterium. Hec ille.

Capitulum tertium quod omnes sensus scripture ad quattuor reducuntur.

Rursus autem scire oportet quod omnes sacre pagine sensus ad quattuor reducuntur: quod sunt litteralis: Allegoricus: Moralis: et Anagogicus. Dicit autem litteralis sensus eo quod ab ipsa littera seu ab ipsis vocibus accipitur immediate eo modo quod infra dicitur. Allegoricus vero dicitur ab allegoria. Est autem allegoria tropus seu figura quod dicitur vnum et aliud significat. Hanc vius est Virgilius cum ait. Laudate sanctos pueros sat prata biberunt. id est. iponte sine carminibus et canticis vritis: quia satis dicitis et carastis. Sic saluator Joannes. Respicite in dexteras regios: quia alibi sunt ad messum. id est. populi sunt dispositi et per pinguius per fidem qui credituri sunt deo. Gregorius in horreum seu gremium ecclesie militat: ac tandem etiam triumphans: bonis operibus succedentibus fidei. Dicit autem allegoria secundum aliquos ab allon: quod est alienum: et logos sermo. vel more dicere. Unde allegoria quasi alieniloquium dicitur. Elegantes vero iuvenes interpretantur: quia scilicet ut dicitur est: aliud dicitur et aliud fecit. Quia igitur ista allegoria fit rebus: et non personis: ad sensum spirituale pertinet quod allegoricus dicitur. Quia autem fit personis: ad litteralem. Sed de his dicitur diffuse in sequentibus.

Moralis vero dicitur: eo quod ad instructionem morum trahatur. Exemplum huius habet Joannes. Vbi dicitur: Ambulabat Iesus in galilea. Non enim volebat in iudeam ambulare. Iesus enim interpretatur saluator: et fecit moraliter eum quod se et alios querit ad eternam salutem perducere. Galilea vero interpretatur rota vel tramina gratiorum: et significat tribulationes huius mundi vel nec omnes sensus de quibus mentio fit in doctrina.

re. Sed iudea que interpretatur glorificationem: significat adulationes et applausus. Qui ergo salutem querit portus debet in galilea: quod in iudeam proficisci: quia vtilius est ei exprobratores quam adulationes audire.

Anagogice autem dicitur ab anagoge seu anagogia quod idem est. Est autem anagogia sermo de supernis ac sumis rebus. Dicitur enim ab ana: quod est sursum: et goge: quod est ductio. Inde anagoge vel anagogia sursum ductio vel sursum ducens. Huius exemplum habet: et omni altior in hac dictione hierusalem: que secundum sensum litteralem significat quandam civitatem que fuit sedes regnata: et per salomonem dilatata et fortificata: et per Heemiaz reedificata. Sed moraliter significat animam fidelem: secundum quem sensum dicitur Esaias. Surge sede hierusalem etc. Allegoricus vero significat ecclesiam militantem: secundum quem sensum dicitur Apocalypsis. xvij. Vidi civitatem sanctam hierusalem novam descendentem de celo sicut speculum ornata viro suo. Anagogice vero significat ecclesiam triumphantem: secundum quem sensum dicitur Galatensis. Illa que sursum est hierusalem est libera: que est mater nostra. Et sicut exemplum positum est in vna dictione: ita potest poni in vna oratione. Unde cum dicitur in psalmo. Lauda hierusalem dominum: lauda deum tuum sion. Quoniam portavit scelerum portarum etc. quattuor modis exponi potest. Notandum est tamen quod cum aliquid traditur nobis de futura vita imediante per voces: iam illud non pertinet ad sensum anagogicum: sed litteralem. Cum vero per res traditur: tunc ad anagogicum pertinet. Cum igitur quattuor sint sensus: litteralis est secundum quod per voces aliquid gestum seu aliqua veritas exprimitur proprie vel metaphorice. Anagogice vero quod per res significat aliquid in patria sperandum. Allegoricus vero secundum quod per res significat aliquid in nova lege credendum. Moraliter autem secundum quod per res significat aliquid operandum. Unde de hoc extant versus tales. Littera gesta docet: quid credas allegoria. Moraliter quid agas: quod tendas anagogia. Ad hos quattuor sensus pertinet

De sensibus scripturarum

na sanctorum. Unde cum dicit Augustinus in libro de utilitate credendi quod scriptura que testamentum veteris vocat quadrifariam traditur. scilicet secundum historiam: secundum etymologiam: secundum analogiam: et secundum allegoriam. Tres primi sensus. scilicet historia: etymologia et analogia pertinet ad litteralem. Nam historia est (ut ipsemet Augustinus exponit) quoniam aliquid simpliciter proponit. ut Deuter. xxv. Si acciperit homo uxorem: et odio habuerit eam: et non inuenit gratiam ante oculos eius: propter aliquam fedicitatem: scribet Israelitum repudij: et dabit in manu illius: et dimittet eam de domo sua. Etymologia autem est cum causa dicitur assignatur. sicut Barthelemi. xvij. assignatur causa quare Moyses permittit libellum repudij: cum dicitur. Ad duriciam cordis vestri etc. id est ideo permittit Moyses ut possit repudiare uxores: non quia sit licitum: sed propter duriciam vestri cordis. ne malum grandius id est uxoricidium perpetraret. Analogia vero est: cum veritas vnius scripture ostendit aliam non repugnare. Sic Act. ix. dicitur quod comites Pauli erant audientes quod vocem: neminem autem videntes. Sed in sequentibus. id est cap. xxij. dicitur. Et qui mecum erant lumine quidem videbant: sed vocem non audiebant. Ecce repugnantia apparent: que tamen tollitur: cum subiungit Paulus. Eius qui loquebatur mecum. scilicet. audierunt quidem vocem meam cum dicerem. Domine quid me vis facere: Sed non audierunt vocem christi dicentis. Saule saule quid me persequeris: Vel certe huius exemplum habet conuenienter ad Roman. x. ubi apostolus ostendit quod illud prophetum Esa. Inuentus sum etc. non repugnat permissio factis patriarchis dicitur. Num quid repulit dominus populum suum: absit. Nam et ego Israelita etc. Et deinde adducit aliam scripturam per quam facte discordia. quia scilicet licet sint aliquid iudeorum repulsi: tamen reliquie saluate sunt ut patet ibi. Porro in predictis prophetis Augustinus per allegoriam tres reliquos sensus: qui sunt spirituales accipit. Sensus est parabolicus ad litteralem pertinet: ut patet. Tropologicus vero sensus idem est quod moralis. Et dicitur a tropos conuersio: quia scilicet ad conuersionem et informationem morum pertineat. Et omnibus autem in hoc capitulo dicitur talem possumus diuisionem colligere. Sensus enim sacre scripture est duplex scilicet spiritualis et litteralis. Spiritualis est triplex: scilicet Allegoricus: Anagogicus: et Moralitatis. Sed litteralis est duplex. scilicet Improprius: ut parabolicus quo per voces aliquid significat figuratiue et metaphoricè: et Proprius: quod aliquid per voces significatur proprie. Et iste. scilicet proprius est triplex. scilicet Historicus: Etymologicus: et Anagogicus. Et rursum historicus est rammultiplex quod multiplices sunt veritates que possunt littere adaptari: salua circumstantia eius: ut in sequentibus patebit.

Capitulum quartum quis sensus sit litteralis.

Ad maiorem autem predictorum evidentiam oportet diligentius discurrere quibus prout dicatur sensus litteralis. Est enim in hoc non mediocriter incertum certatio. Quidam ergo dicunt: quod sensus litteralis est secundum quem aliqua historia narratur ad litteram. Confirmatur autem dictum suum: quia hoc videtur innuere beatus Gregorius in. iij. moralium: quod de sensu litterali loquens ait. Dum narrat gesta: prodeit mysterium. Et similiter idem habet in predictis versibus. scilicet. Littera gesta docet. Sed ista opinio est valde erronea: quia ex ea sequitur quod sola historialia in diuina scriptura haberent sensum litteralem: et consequenter doctrinam aliam seu sacramentalia: cuiusmodi sunt parabole: sapientie ecclesiastes: ecclesiasticus: et omnes epistole beati Pauli careret sensu litterali: et consequenter omnino alio sensu: cum spiritualis superlitterali fundetur. Idem etiam sequitur de omnibus litteris prophetarum. Vortium autem istorum inuolutum est. Nam tamen Gregorius quod merita: per rem gestam accipitur rem veram: que so-